

Norge og Europa. Det er ikke mange andre områder av norsk demokrati i moderne tid der så mange har visst så lite om så mye som i europapolitikken.

Utenfor og innenfor

Kronikk

Fredrik Sejersted
professor dr.juris,
Universitetet i Oslo

I dag fremlegger Europautredningen sin rapport om «Utenfor og innenfor. Norges avtaler med EU». Tittelen fanger kjernen i Norges underlige forhold til EU. Norge er både utenfor og innenfor EU – på samme tid. Norge er ikke medlem av EU. Samtidig er Norge det tredjeland som er tettest tilknyttet. Som EUs utenriksstjeneste skriver på sin hjemmeside: «Norway is as integrated in European policy and economy as any non-member State can be».

Prinsipielt er det vanskelig å være utenfor og innenfor på én gang. Det er strukturelle spenninger og problemer i EØS-konstruksjonen, og den har klare demokratiske mangler. Samtidig har EØS-avtalen fungert overraskende godt i snart tjue år, og har skapt en forutsigbar ramme for forholdet til EU, våre nærmeste naboland og viktigste økonomiske partnere. I perioden 1992–2011 har EU vært gjennom oppturer og nedturer – men rammene for Norges tilknytning har vært stabile, og samtidig fleksible nok til å tåle endringer.

To motstridende ønsker

Norges særegne forhold til EU er resultat av to motstridende ønsker. På den ene siden har et flertall av folket to ganger sagt nei til formelt medlemskap, sist for 18 år siden. På den annen side har et bredt politisk flertall like lenge ønsket at Norge skal delta i det meste av substansen i de integrasjonsprosessene som EU driver frem. Siden 1994 har skiftende norske regjeringer ført en klar og konsistent europapolitikk, som går ut på å søke tett samarbeid med EU på stadig flere områder. Utviklingen har gått én vei.

Prinsipielt har Norges forhold til EU vært den ene mest kontroversielle enkeltsaken i norsk politikk de siste førti år, og er det kanskje ennå. Innholdet i den løpende EU-tilpasningen er derimot lite omstridt. Mens EU er splittende, har EØS vært samlende. I perioden 1992–2011 har

Norge overtatt over 6000 nye EU-rettsakter gjennom EØS, men «reservasjon» (veto) har bare for alvor vært diskutert i 17 saker. Etter Grunnloven må Stortinget gi særskilt samtykke hver gang Norge påtar seg nye forpliktelser av særlig viktighet overfor EU. I perioden 1992–2011 har Stortinget votert i 287 slike saker. 265 av dem er enstemmig vedtatt, og de siste 22 i all hovedsak med bredt flertall.

EØS og Schengen

Hovedpilaren i Norges forhold til EU er EØS-avtalen, som gjennom tjue år har utviklet seg til å bli enda langt viktigere enn de fleste så for seg i 1992. Men Norge har også en rekke andre avtaler med EU. Den viktigste er Schengen, om reisefrihet, felles ytre grensekontroll, politisamarbeid m.m. Videre er det avtaler om innvandring, sikkerhets- og forsvarspolitik, distrikts- og regionalpolitisk utvikling og mye annet. Norge deltar i de fleste viktige EU-programmene om forskning, innovasjon, sosial dialog, kultur m.m., og er tilknyttet 26 EU-byråer. Endelig tilpasser Norge seg også EU ensidig, blant annet i innvandringspolitikken. Ofte er det Norge som tar initiativ til å forsterke samarbeidet med EU.

Det er vanskelig å måle nøyaktig hvor mye av EU som Norge i dag er tilknyttet. Men etter Europautredningens beregninger har Norge tilpasset seg om lag 3/4 av EU-samarbeidet, sammenlignet med de EU-statene som er med på alt. Betydningen av Norges avtaler øker også etter hvert som EU blir større. Når nye land går inn i EU, går de også inn i EØS. Den viktigste enkelthendelsen i EØS-avtalens historie så langt er EU-utvidelsen i 2004 med ti nye medlemsland, som fikk stor betydning også for Norge.

Viktigste avtaleverk

Norges forhold til EU er både utenrikspolitikk og innenrikspolitikk. Samlet sett er avtalene med EU Norges viktigste utenrikspolitiske avtaleverk, som ikke bare regulerer forholdet til EU, men også til de 27 EU-statene, som samordner stadig mer av sin utenrikspolitikk. EØS er for eksempel også vår viktigste nordiske samarbeidsavtale.

Viktigst er likevel avtalenes virkninger internt i Norge. De aller fleste samfunnsområder er berørt – økonomi, næringsliv,

Mens det har vært mye debatt om EU-medlemskap, er det lite kunnskap om den tilknytningen Norge faktisk har til EU, skriver Fredrik Sejersted. FOTO: ZSOLT NYULASZI

I dagens urolige situasjon er det viktigere enn noen gang å vite hvilke bånd Norge faktisk har til EU

arbeidsliv, velferd, helse, distriktspolitikk, energi, miljø, klima, samferdsel, forskning, utdanning, mat, landbruk, fisk, alkohol, likestilling, forbrukervern, sivil beredskap, grensekontroll, innvandring, politisamarbeid, forsvarspolitik og mye annet. Samtlige 17 departementer jobber i større eller mindre grad med EU/EØS-saker, og det samme gjør de fleste ytre etater og alle 429 kommuner. Av ca. 600 norske lover inneholder om lag 170 i større eller mindre grad EU-rett.

De siste tjue årene har det skjedd en omfattende europeisering av Norge. De aller fleste norske borgere, bedrifter, by-

Språket vårt
Per Egil Hegge

Per Egil Hegge er tidligere redaktør i Aftenposten og forfatter av flere bøker, blant annet om språk.

per.egil.hegge@aftenposten.no

Rimelig urimelig

Å bruke adverbet rimelig i samme betydning som temmelig, nokså, er ikke alltid den beste løsningen. I årets første utgave av Dagens Næringsliv kunne en kommentator bidra med følgende vurdering av et utsagn av en av vårt lands mest berømte kyprioter, shippingmagnaten John Fredriksen: «Den gangen virket Fredriksens mål rimelig urealistisk.»

Det fremgikk av kommentaren at det fortonte seg som helt umulig å få gjennomført det mål han hadde satt seg. Følgelig virket det urealistisk. Hvis det hadde vært et rimelig mål, måtte man ha forutsatt at det hadde stemt så noenlunde

de med prognosene. Det kan lyde som løgn og forbannet dikt, men jeg har faktisk på trykk sett et utsagn bli betegnet som «rimelig urimelig». Nå kan jo akkurat det ha vært et tilsiktet forsøk på humor, men helt god norsk er det ikke.

Ved å bruke rimelig på denne måten, kan man få en stilistisk effekt, omtrent på linje med innebygde motsetninger av typen «glimre ved sitt fravær» og «tordnende taushet». Hvis vi sier om en person at han eller hun er «rimelig sur», kan det ligge en slags godkjennelse i utsagnet; han/hun har aktverdige grunner til å være lite glad.

Et annet eksempel på stilistisk avsporing er fra en av Aftenpostens romjulsviser. I en reportasje fra en eiendom på Bergenskanten, kjent fordi den unge Bjørnstjerne Bjørnson skrev diktet «Ja vi elsker dette landet» under et opphold der, sto det: «Etter år med forfall flyttet NN inn i den bergenske lystgården Wernersholm.» Dette var ledsaget av et foto av en svært tiltalende dame som på ingen måte lot til å være preget av forfall. Da blir det en svært urimelig karakteristikk. Men meningen var vel å få sagt at eiendommen, i motsetning til den nye eieren, slet med forfallstendenser.